

Dereçine (Sultandağı-Afyon) Düz Dokumalarının Kompozisyon ve Tasarım Özellikleri Composition and Design Features of Dereçine (Sultandağı-Afyon) Flat Weavings

Composition and Design Features of Dereçine (Sultandağı-Afyon) Flat Weavings

ÖZET

Bu çalışmada Dereçine Kasabasında tespit edilen 1 adet deve çuvalı, 2 adet Heybe, 2 adet Yatak örtüsü, 2 adet Namazlağı, 2 adet Sofra altının kompozisyon özellikleri belirlenerek, tasarım kurguları, renk kontrastlığı, tekrar, denge, egemenlik gibi tasarım ilkeleri açısından incelenmiştir. Tasarım kurgularında kullanılan renk kontrastlığı yapılarına uygunlukları konusunda yapılan çözümlerlerde 5 adet kilim de egemenlik ilişkisinin açık koyu kontrastı yapısına, 4 adet kilimde egemenlik ilişkisinin sıcak soğuk kontrastı yapısına uygunluk gösterdiği görülmüştür. Böylelikle dokumaların tasarı kurgularında egemenlik noktaları ve kurguyu oluşturan plan farklılıklarını belirlemede kullanılan yedi renk kontrastlığı içerisinde en çok açık koyu ve sıcak soğuk kontrastı ilişkilerinin kullanıldığı, az oranda da miktar kontrastı ilişkisinin kullanıldığı belirlenmiştir.

Tespit edilen dokumaların çözgü olarak yün ve kıl, atkı ve desen ipi olarak yün iplerin kullanıldığı, saçak ölçülerinin değişken olduğu ve herhangi bir saçak örme tekniğinin kullanılmadığı gözlenmiştir. Dokumaların 45x95cm ile 160x165 cm arasında değişen ölçülerde oldukları ve çuval, heybe, yatak örtüsü, namazlağı, sofrası, duvar kilimi gibi kullanım alanlarına sahip oldukları görülmektedir. Dokumalarda kırmızı, yeşil, mavi, turuncu, sarı, siyah ve doğal yün renginin kullanıldığı ve pıtrak, bereket, kurtağzı, su yolu, çengel, koçboynuzu, eli belinde, sığır sidiği, göz, tarak, parmak, saç bağı, çiçek, kandil, ibrik, tırnak ayak, hayat ağacı motiflerinin bulunduğu belirlenmiştir.

Anadolu kadınının el emeği, göz nuru ile dokunmuş kilim dokumaların eski önemini kaybetmiş durumda olduğu bilinmektedir. Kültürel zenginliğimiz olan bu geleneksel dokumalarımızın yeniden canlandırılması, gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir. Mevcut dokumaların korunması, saklanması kayıt altına alınması ve sonraki çalışmalara kaynak oluşturması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dereçine, Düz Dokuma, Motif, Tasarım

ABSTRACT

In this study, the compositional features of 1 camel sack, 2 saddlebags, 2 bedspreads, 2 prayer bags and 2 tablecloths found in Dereçine Town were determined and examined in terms of design principles such as design fictions, color contrast, repetition, balance and dominance. In the analyzes made regarding their suitability to the color contrast structures used in design fictions, it was seen that 5 rugs conformed to the light-dark contrast structure of the dominance relationship, and 4 rugs conformed to the hot-cold contrast structure of the dominance relationship. Thus, it has been determined that among the seven color contrasts used to determine the dominance points and plan differences that make up the design in the design fictions of the textiles, the light, dark and hot-cold contrast relationships are used the most, and the quantity contrast relationship is used to a lesser extent.

It was observed that the identified weavings used wool and hair as warp, wool threads as weft and pattern thread, the fringe sizes were variable and no fringe knitting technique was used. It is seen that the textiles have sizes varying between 45x95cm and 160x165cm and have usage areas such as sacks, saddlebags, bedspreads, prayer rugs, table mats and wall rugs. Red, green, blue, orange, yellow, black and natural wool colors are used in the weavings and the fabrics such as velvet, cornucopia, dovetail, waterway, hook, ram's horn, hand on waist, cow urine, eye, comb, finger, hair tie, flower, lamp. It was determined that there were pitcher, nail feet and tree of life motifs.

It is known that rug weavings, handcrafted and woven with the care of Anatolian women, have lost their former importance. These traditional weavings, which are our cultural richness, need to be revived and passed on to future generations. It is thought to be important in terms of preserving, storing and recording existing textiles and providing a source for future studies.

Keywords: Dereçine, Flat Weave, Motif, Design

GİRİŞ

El sanatları, üretildikleri toplumların sosyal ve kültürel yapısını en iyi yansıtan göstergelerden (gelenek, görenek, sosyal ve ekonomik yapı, coğrafya vb.) biridir. El dokumaları da el sanatları içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Anadolu insanı dokumalarında duygu, düşünce, beğeni ve kendine özgü zevklerini yansıtarak, aile tipi küçük üretimlerle kilimini, halısını, heybesini, çulunu, çuvalını, azık torbasını vb. dokumuştur. Yaşam koşullarının farklılaşması, sanayi ve teknolojiye görülen gelişmeler, tüketim alışkanlıklarının değişmesi el dokumacılığı olumsuz etkilemiştir (Eroğlu, 2013:281). Günümüzde az sayıda üretilmelerine rağmen hala ticari alanlarda alınıp satılması, önemlerini koruduklarını ortaya koymaktadır. Düğümlü halı dışında kalan kilim, cicim, zili, sumak vb. gibi tüm düz dokuma yaygılarına düz dokumalar denilmektedir. Kilim: atkı yüzü

Ayşe Yıldırım¹

How to Cite This Article

Yıldırım, A. (2023). "Dereçine (Sultandağı-Afyon) Düz Dokumalarının Kompozisyon ve Tasarım Özellikleri Composition and Design Features of Dereçine (Sultandağı-Afyon) Flat Weavings", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 9(75): 4544-4550. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/smryj.72233>

Arrival: 01 August 2023
Published: 30 September 2023

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Öğr. Gör., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Emin Gülmez Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Tasarım Bölümü Burdur, Türkiye

dokumalar olup, atkılarının çözümleri sarmasıyla dokunmaktadır. Cicim: çözümlü ipliklerine (dikey), yatay yönde renkle atkı iplikleri sarılmasıyla oluşan kabartmalı motifli dokumalara cicim adı verilir. Zili (sili): farklı renkte ipliklerin, çözümlü ipliklerinin arasından yatay yönde geçirilmesiyle; bir, iki, üç vb. çözümlü teli üzerinden atlamalı olarak oluşturulan dokumalardır. Sumak ise: motifleri oluşturan renkli ipliklerin çözümlü ipliklerine bir tur sarılması ile oluşan dokumalardır (Acar, 1982:7; Şahin, 2021:12). Düz dokumalar genel olarak bütünüyle veya büyük oranda yün malzemeden dokunur (Ürer 1997:2). Ayrıca Acar, (1982); Karahan, (1996); Ürer, (1997); Onuk vd. (1998); Atlıhan, (1999); Akpınarlı, (2000); Deniz, (2000); Bayraktaroğlu, (2005); Erbek, (2002); Hidayetoğlu, 2007; Soysaldı, (2009); Akan vd. (2010); Onuk ve Akpınarlı, (2011); Ölmez ve Etikan, (2013); Eroğlu, (2013); Kodal ve Genç (2019); Ortaç ve Gürsoy (2020); Şahin, (2021)'in eserlerinde yörelere has tespitlere rastlanılmaktadır.

İncelemenin yapıldığı Dereçine kasabasının bağlı olduğu Afyon ili ve ilçelerine de Yörük boyları ve oymakları yerleşim göstermişlerdir. Yerleşimcilerin geleneklerini yaşatmaya devam etmelerine paralel olarak, ürettikleri düz dokumalarda yörük yaşamına ait izler bulunmaktadır. Bu dokumalar, motif, renk, kompozisyon özellikleri, teknik özellikleri kadar tasarım kurgularıyla da bir anlam bütünlüğüne sahiptirler. Günümüzde hem sanatsal hem de işlevsellik açısından önemli olan tasarım sürecinde, kurgudaki estetik yapının meydana getirilmesinde tasarım öğeleri ve tasarım ilkelerinden yararlandığı bilinmektedir. Bu bağlamda renk ve renklerin birlikte kullanımı önemlidir. Bu çalışmada kültürel değer olarak yörük yaşamının izlerini taşıyan düz dokuma örneklerinin özellikle renk zıtlıkları açısından tasarım kurgularının çözümlenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Özgün düz dokuma ürünlerini tespit ettiğimiz ve detaylı incelemeler yaptığımız Dereçine Kasabası Afyonkarahisar- Konya yolu üzerinde, Sultan Dağlarının Kuzey eteklerine kurulmuştur. Nüfusu 3100 kişidir. Bahçe bitkileri, özellikle kirazı ile ülkemizde ve dünyada oldukça ünlüdür.

Araştırmanın materyalini, İnci Açıkgöz (66)'ün özenle sakladığı düz dokumalar koleksiyonu oluşturmaktadır. Açıkgöz incelediğimiz düz dokumaların bir kısmının aile yadigarı olduğunu, bir kısmını ise yakın civardaki Camilerden hayır için satın aldığını belirtmiştir. İncelenen örneklerin ölçümleri alınmış, resimleri çekilmiş ve katalogları hazırlanmıştır.

BULGULAR

Bu çalışmada Afyon Çay ilçesinde tespit edilen 2 adet Heybe, 1 adet deve çuvalı, 2 adet Seccade, 2 adet Yatak örtüsü, 1 adet Sofra altı ve 1 adet duvar kilimi kompozisyon özellikleri belirlenerek, tasarım kurguları, renk kontrastlığı, tekrar, denge, egemenlik gibi tasarım ilkeleri açısından incelenmiştir. Bunlar:

1. Deve Çuvalı

Kompozisyon Özellikleri ve Tasarım Kurgusu: Yörede deve çuvalı ya da şeker çuvalı olarak bilinen düz dokumada motifler seyrek cicim tekniği ile dokunmuştur. Literatürde hayat ağacı, göz, pıtrak ve koçboynuzu olarak adlandırılan motiflerin tekrarı ile desen oluşturulmuştur (Tablo 1).

Tablo 1: Deve çuvalı ve Bilgi fişi

	<p>Türü: Düz dokuma, Yöresel Adı: Deve çuvalı, şeker çuvalı Tespit edilen Yer: Dereçine Kasabası Dokunduğu Tarih: Bilinmiyor, tahmini olarak 70 yıldan daha öncesi Sahibi: İnci Açıkgöz Boyutları (cm): 70X120</p>
---	---

Dokumanın tasarımında ilk olarak doğal yün rengi şeritler üzerine yerleştirilen sıcak ve soğuk renklerin kullanıldığı motifler dikkati çekmektedir. Kırmızı, yeşil, turuncu renklerin kullanıldığı motifsiz alanlar sıklık seyreklik ilişkisinde kompozisyonda dengeyi sağlamaktadır. Eşit orandaki ışık kuvveti ile tekrarlanan yeşil ve kırmızı alanlar tamamlayıcı kontrast yapısında genel kurguda önemli rol oynamaktadır.

2. Heybe

Kompozisyon Özellikleri ve Tasarım Kurgusu: Yörede eşya taşımak ya da düğünlerde damat heybesi olarak kullanılan çözümlü ve atkısı yün olan dokumada göz motifi, sık motifli cicim tekniği ile baklava şeklindeki

seritler arasına yerleştirilmiştir. Kenarlarda ise yine yörede keklicecek adı verilen motifler kullanılarak desen tamamlanmıştır (Tablo 2).

Tablo 2: Heybe ve Bilgi Fişi

	<p>Türü: Düz dokuma, Yöresel Adı: Heybe, damat heybesi Tespit edilen Yer: Dereçine Kasabası Dokunduğu Tarih: 1990 Sahibi: İnci Açıkgöz Boyutları (cm): 52x53</p>
---	---

Dokumanın genel kurgusunda sıcak değerli turuncu rengin öne çıktığı görülmektedir. Motiflerin simetrik bir şekilde yerleştirilmesi kurguda denge oluşturmakta ve gözü kenarlara doğru yönlendirmektedir. Sıcak soğuk kontrastında yapılandırılmış tasarımda merkezdeki turuncu renkli göz motifli desen egemen noktayı oluşturmaktadır (Tablo 2).

3. Heybe

Kompozisyon Özellikleri ve Tasarım Kurgusu: Yünün doğal renginde kullanıldığı damat heybesi olarak kullanılan dokumada yörede sıklıkla kullanılan göz motifli sık motifli cicim tekniği ile simetrik olarak yerleştirilmiştir. Heybenin kenarlarında ise eli belinde elli kollu gibi isimler verilen motifler kullanılmaktadır. İki gözü bulunan heybelerin omuza asılarak kullanım kolaylığı sağlayan ara kısmında da suyolu sıgır sidği tırnak gibi isimler verilen motifler yün rengi zemine dokunmaktadır (Tablo 3).

Tablo 3. Heybe ve bilgi fişi

	<p>Türü: Düz dokuma, Yöresel Adı: Heybe, damat heybesi Tespit edilen Yer: Dereçine Kasabası Dokuyan: Sevim Akbaş Dokunduğu Tarih: 1990 Sahibi: İnci Açıkgöz Boyutları (cm): 50x50</p>
--	--

Dokumanın kurgusunda hem sıcak soğuk renkler hem de açık koyu renkler bir arada kullanılarak bir denge oluşturmaktadır. Açık değer olan beyaz renkli alanlar frekansının yüksekliği ile öne çıkma çabasıdır ve tasarımda egemen noktayı oluşturmaktadır. Aynı oranda ışık kuvvetine sahip yeşil ve kırmızı alanlar da tamamlayıcı kontrastı ilişkisinde kurgunun yapılandırılmasında rol oynamaktadır. Dolayısıyla dokumada genel kurgu açık koyu kontrastı bağlamında oluşturulmuştur.

4. Zili Yatak Örtüsü

Kompozisyon Özellikleri ve Tasarım Kurgusu: Yörede yatak örtüsü olarak kullanılan dokumanın birçok kullanım alanı bulunmaktadır. Zili tekniği ile dokunmuştur ve çözgüsü, atkısı yündür (Tablo 4).

Tablo 4. Zili Yatak Örtüsü ve Bilgi Fişi

	<p>Türü: Düz dokuma, Yöresel Adı: Zili Yatak Örtüsü Tespit edilen Yer: Dereçine Kasabası, Deve Deresi Köyü Camii'nden satın alınmıştır Dokuyan: Bilinmiyor Dokunduğu Tarih: Bilinmiyor Sahibi: İnci Açıkgöz Boyutları (cm): 95X223</p>
---	--

Dokumanın genelinde sıcak değer olan turuncu ve yer yer kırmızı motiflerin öne çıktığı görülmektedir. Sıcak-soğuk kontrastının kullanılması kadar, siyah ve beyaz motifler de açık koyu kontrastında kurguyu

etkilemektedir. Kullanılan renklerin kapladıkları alan açısından birbirine oranı ise tasarımın miktar kontrastı ilkesine uygun şekilde yapılandırıldığını göstermektedir.

5. Namazlağı

Kompozisyon Özellikleri ve Tasarım Kurgusu: Yörede çift taraflı namazlağı olarak bilinen dokuma, mihraplı kompozisyona sahip ve seccade ölçülerindedir. Parmak ya da el olarak da bilinen tarak motiflerinin oluşturduğu beş adet mihrap bulunmaktadır. Mihrapların içinde saç bağı çiçek kandil, ibrik, koçboynuzu motifleri bulunmaktadır. Tarak motiflerinin mihraplardan ayırdığı bordürlerde saç bağı ve çiçek motifleri kullanılarak kompozisyon tamamlanmıştır. Dokuma yörede sığır sidiği denilen motifle çevrenmiştir (Tablo 5).

Tablo 5. Çift Yüzlü Namazlağı ve Bilgi Fişi

	<p>Türü: Düz dokuma Yöresel Adı: Çift Taraflı Namazlağı Tespit edilen Yer: Dereçine Kasabası Dokuyan: Feride Açıkğöz Dokunduğu Tarih: 1912 Sahibi: İnci Açıkğöz Boyutları (cm): 104X164</p>
---	--

Dokumanın genel kurgusunda hem sıcak soğuk renklerin hem de açık koyu renklerin öne çıkma çabasında olduğu dikkat çekmektedir. Ancak sarı ve kırmızı renkli alanların yoğun etkisine karşın siyah alanların frekansının yüksekliğiyle öne çıktığını ve egemen noktayı oluşturduğunu görmekteyiz. Dolayısıyla tasarım kurgusu açık koyu kontrastı ilişkisi içinde yapılandırılmıştır.

6. Sofra altı

Kompozisyon Özellikleri ve Tasarım Kurgusu: Yörede sofrta mendili olarak bilinen dokumanın çözgüsü, atkısı yündür. Ayrıca ekmek ve eşya örtüsü olarak ta kullanılmaktadır. Kompozisyonda desen bereket ve göz motiflerinden oluşturulmuştur. Şaklı bir dokumadır (Erdoğan, 2021:75). Bu dokumaların iki parça olarak dokunup ortadan dikilerek birleştirilen kilimler olduğunu ifade etmektedir. Motiflerin seyrek cicim tekniği ile dokunduğu söylenmektedir.

Tablo 6: Sofra altı ve Bilgi Fişi

	<p>Türü: Düz dokuma, Yöresel Adı: Sofraaltı, Sofra mendili Tespit edilen Yer: Dereçine Kasabası Dokuyan: Bilinmiyor, Devederesi Camii'den satın alınmıştır Dokunduğu Tarih: Bilinmiyor Sahibi: İnci Açıkğöz Boyutları (cm): 125X135</p>
---	--

Dokumanın genelinde bereket motiflerinin etrafını çevreleyen açık değerli beyaz kurtağzı motifli alanlar ilk olarak dikkat çekmektedir. Dolayısıyla egemen noktayı oluşturmaktadır. Düz dokunan alanlar sıklık seyreklik ilişkisi içinde renk bütünlüğü sağlayarak dengeyi korumaktadır. Tasarım açık koyu kontrastı ile yapılandırılmıştır.

7. Sofra Altı

Kompozisyon Özellikleri ve Tasarım Kurgusu: Yörede farklı kullanım alanları olan dokuma iki parça halinde (şak) dokunduktan sonra birleştirilmiştir. Baklava şeklindeki küçük geometrik şekillerin içine pıtrak motifleri yerleştirilmiştir. Desenin etrafını çevreleyen kenar sularında sığır sidiği motifleri küçük pıtrak motifleriyle dolgulanmıştır (Tablo 7).

Tablo 7. Sofraaltı ve Bilgi Fişi

	<p>Türü: Düz dokuma, Yöresel Adı: Sofraaltı, Sofra mendili Tespit edilen Yer: Dereçine Kasabası Dokuyan: Bilinmiyor, Devederesi Camii' den satın alınmıştır Dokunduğu Tarih: Bilinmiyor Sahibi: İnci Açıkgöz Boyutları (cm): 160X165</p>
---	---

Dokumanın genelinde açık koyu renkli ve sıcak soğuk renkli motifler simetrik şekilde yerleştirilerek kompozisyonda bir denge oluşturulmuştur. Kırmızı zemin üzerinde sıcak değerli turuncu renkli motifler sıcak soğuk kontrastı bağlamında bir plan oluşturmaktadır. Ancak beyaz rengin frekansının yüksek olmasıyla öne çıkma çabası kırmızı alanlarla yarışmaktadır. Dolayısıyla egemen noktayı oluşturmaktadır. Yani asıl kurgu açık koyu kontrastı ilişkisinde yapılandırılmıştır.

8. Namazlağı

Kompozisyon Özellikleri ve Tasarım Kurgusu: Yörede goçboynuzlu namazlağı olarak bilinen dokumanın çözgüsü kıl, atkı ipleri ve yanış ipleri ise yündür. Koçboynuzu, bereket, kurtağzı ve yörede elli kollu denilen elibelinde motifleri kompozisyonu oluşturmaktadır (Tablo 8).

Tablo 8. Koç Boynuzlu Namazlağı

	<p>Türü: Düz dokuma, Yöresel Adı: Koçboynuzlu Namazlağ Tespit edilen Yer: Dereçine Kasabası Dokuyan: Bilinmiyor, Devederesi Camii' den satın alınmıştır Dokunduğu Tarih: Bilinmiyor Sahibi: İnci Açıkgöz Boyutları (cm): 45x95</p>
---	---

Dokumada açık değerli üçlü beyaz koçboynuzu motifi koyu değerler üzerinde yer almakta ve hemen dikkati çekmektedir. Dolayısıyla kompozisyonda egemen noktayı oluşturmaktadır. Sarı rengin ağırlıklı olduğu kurguda sıcak değerli bereket motiflerinin birlikteliği denge sağlamaktadır ancak geri planda kalmaktadır. Sarı rengin frekansının yüksekliği kırmızı alanların büyüklüğü ile yarışmaktadır. Mavi renkli bereket motifleri yüzeydeki etkileme gücünden dolayı miktar kontrastı yapısına uygunluk göstermektedir. Dokumada daha açık ve daha koyu renklerin bir arada kullanılması açık koyu kontrastına işaret etmektedir.

9. Yatak Örtüsü, Duvar Kilimi

Kompozisyon Özellikleri ve Tasarım Kurgusu: malzemesi yün olan seyrek cicim tekniği ile dokunmuş Yörük kilimidir. Duvar süsü kapı örtüsü yatak örtüsü gibi farklı kullanım alanına sahiptir. Dokumanın enine şeritlerden oluşmuş farklı renkteki zeminler üzerine pıtrak, bereket kurtağzı suyolu çengel gibi motifler işlenmiştir. Dokumanın tamamında düz renkli şeritlere ve motifli alanlara belirli oranlarda, öbek halinde renkli uzun yünler düğümlenmiştir (Bayraktaroğlu,2014:102). Aynı özellikteki desenlerin bu zeminler üzerine cicim tekniği ile işlendiğini ve aralara uzun yün parçalarının düğümlendiğini ifade etmektedir (Tablo 9).

Tablo 9. Yatak Örtüsü

	<p>Türü: Düz dokuma, Tülüce Yöresel Adı: Yatak Örtüsü, Seyrek cicimli duvar kilimi Tespit edilen Yer: Dereçine Kasabası Dokuyan: Dokunduğu Tarih: Bilinmiyor Sahibi: İnci Açıkgöz Boyutları (cm): 122x185</p>
---	--

Dokumanın genelinde motiflerin belirli aralıklarla sıcak değerli alanlara soğuk değerli motifler, açık değerli şerit şeklindeki alanlara da koyu değerli motifler yerleştirilerek bir denge oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir. Sarı ve turuncu renkler sıcak soğuk kontrastı ilişkisinde öne çıkmakta ve egemen noktayı oluşturmaktadır.

SONUÇ

Yöresel motifleriyle, renkleriyle, tasarım kurgularıyla Türk Dokuma Sanatında önemli bir yer tutan Afyon ili kilim dokumaları hem sanatsal hem de işlevsel olarak günümüzde de hala korumaktadır. Afyon ili ve ilçeleri konar- göçer Türk topluluklarının yoğun olarak yerleştikleri bir yöre olduğu için özellikle düz dokuma alanında zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Yörede kilim dokumaların yansira cicim ve zili dokumaların da yapıldığı görülmektedir. Günümüzde azalmakla birlikte bu geleneksel sanat devam ettirilmeye çalışılmaktadır.

Yapılan alan araştırması sonucunda Dereçine kilimlerinin motifleri, kompozisyonları, renkleri, kullanılan teknikler, ölçüleri ve kullanım alanları incelenmiştir. Özellikle dokumaların tasarım kurgularında kullanılan renk kontrastlığı yapılarına uygunlukları konusunda çözümlenmeleri yapılmıştır. Çözümlenmeler sonucunda; 5 adet kilim de egemenlik ilişkisinin açık koyu kontrastı yapısına, 4 adet kilimde egemenlik ilişkisinin sıcak soğuk kontrastı yapısına uygunluk gösterdiği belirlenmiştir. Dolayısıyla dokumaların tasarımı kurgularında egemenlik noktaları ve kurguyu oluşturan plan farklılıklarını belirlemede kullanılan yedi renk kontrastlığı içerisinde en çok açık koyu ve sıcak soğuk kontrastı ilişkilerinin kullanıldığı, az oranda da miktar kontrastı ilişkisinin kullanıldığı görülmüştür.

Tespit edilen dokumaların kompozisyon özellikleri incelendiğinde, çuval, heybe, yatak örtüsü, namazlağı, sofrası, duvar kilimi gibi kullanım alanlarına sahip dokumaların ölçülerinin 45x95cm ile 160x165 cm arasında değiştiği görülmektedir. Çözgü olarak yün ve kıl, atkı ve desen ipi olarak yün iplerin kullanıldığı, saçak ölçülerinin değişken olduğu ve herhangi bir saçak örme tekniğinin kullanılmadığı tespit edilmiştir.

Dokumalarda pıtrak, bereket, kurtağzı, su yolu, çengel, koçboynuzu, eli belinde, sığır sidiği, göz, tarak, parmak, saç bağı, çiçek, kandil, ibrik, tırnak ayak, hayat ağacı motiflerinin ve kırmızı, yeşil, mavi, turuncu, sarı, siyah ve doğal yün renginin kullanıldığı incelemeler sonucunda tespit edilmiştir.

Literatür ve görsel taramalar sonucunda Dereçine düz dokuma örneklerinin Eskişehir (Sivrihisar), Kütahya, Konya, Isparta ve Denizli düz dokumaları ile benzerlik gösterdiği gözlemlenmiştir.

Anadolu kadınının el emeği, göz nuru ile dokunmuş kilim dokumaların modern yaşamın bir sonucu olarak eski önemini kaybetmiş durumda olduğu bilinmektedir. Kültürel zenginliğimiz olan bu geleneksel dokumalarımızın yeniden canlandırılması, gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir. Var olan dokumaların korunması, saklanması kayıt altına alınması ve sonraki çalışmalara kaynak oluşturması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, B. B. (1982). Kilim Cicim Zili Sumak Türk Dokuma Yaygılar, Eren Yayıncılık, İstanbul.
- Akan, M., Hidayetoğlu, H.M.ve Türkteş, Z. (2010). Çankırı Belediyesi Dr. Rıfki Kamil Urgan Araştırma Merkezinde Korunan Düz Dokuma Yaygılar, Çankırı: Yeni Gün Ofset Matbaacılık.
- Akpınarlı, H. F. (2000), Motiflerin Dili, Motif Dergisi, 6 (23), 20-21.
- Atlıhan, Şerife (1999). Batı Anadolu'da Yaşayan Yörüklerde Heybe ve Torba Dokumalar. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi. Erdem (Halı Özel Sayısı I), Cilt: 10, Sayı: 28: 35-41.
- Bayraktaroğlu, S. (2005). Afyon Çevresi Yörük Dokumaları. Vakıflar Dergisi, 29 (2005): 513-527.

- Deniz, B. (1991). Ayvıcık (Çanakkale) Yöresi Düz Dokuma Yaygılar (Kilim-cicim-zili). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi
- Deniz, B. (2000). Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları, Atatürk Kültür Merkezi Baskınlığı Yayınları. ISBN: 9789751612823.
- Erbek, N. (2002). Anadolu Motifleri. T.C. Kültür Bakanlığı. Dumat Ofset LTD.
- Eroğlu, M.A. (2013). Afyon/Sandıklı Torba Dokumaları. Akdeniz Sanat Dergisi. Cilt 6, Sayı 11, Sayfa: 280-295.
- Güven, N. (2022). “Burdur Yöresi Ölümlük-Dirimlik Dokumalarının Tasarım İlkeleri ile Yorumlanması”. Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi Cilt: 15 Sayı: 29, 171 - 194
- Hidayetoğlu, H. M. (2007). Konya Kilimleri (Kilim, Cicim, Zili, Sumak), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karahan, R. (1996). Ereğli Yöresinde Begdik Adıyla Bilinen Bir Grup Türk Kilimi, Türk Soylu Halkların, Halı, Kilim ve Cicim, Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri, 23-31 Mayıs Kayseri, s. 161-163.
- Kodal, T. ve Genç, M. (2019). Sarıkeçili Yörük Dokumalarının Renk ve Kontrastlıkları Açısından Tasarım Kurgusunun İncelenmesi. SDÜ ART-E. Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi. Cilt12: 1-30.
- Onuk, T. ve Akpınarlı, F. (1998), Tarsus El Sanatları (Dokumacılık, Örucülük, İşlemecilik), Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Onuk, T. & Akpınarlı, H.F. (2011). İçel Yöresi Düz Dokuma Yaygılarında Kullanılan Motif ve Kompozisyon Özellikleri , Arış, Sayı: 6, 84 – 93.
- Ortaç, H. S. ve Gürsoy, G. K. (2020). Niğde Kızılcıca Kasabası Düz Dokuma Örnekleri, Arış, Haziran-Sayı:16.
- Ölmez, N.F. ve Etikan, S. (2013). Fethiye Alara Düz Dokumaları. Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi, ART-E Sayı: 11:75-99
- Soysaldı, Aysen (2009). Düz Dokuma Teknikleri ve Teknik Desen Çizimleri. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.
- Soysaldı, A. (2017) Türklerde Yıldız Motifi ve Teke Yöresi (Burdur Müzesi) Örnekleri. 9. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Kitabı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. 425-439
- Şahin, Z. (2021). İsmail Gökşen’in Düz Dokumalar Kataloğu. Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları 178. Birinci Baskı. ISBN 978-605-9117-62-3.
- Ürer, H. (1997). Emirdağ (Afyon) Yöresi Düz Dokuma Yaygıları, E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk-lalam Sanatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İzmir. 4-25.